

Statistics Sweden

Statistiska centralbyrån

Betalningsbalansen

Fjärde kvartalet 2009

Betalningsbalansen

Fjärde kvartalet 2009

Statistiska centralbyrån
2010

Balance of Payments. Fourth quarter 2009

Statistics Sweden
2010

Producent
Producer Statistiska centralbyrån, enheten för betalningsbalans och finansmarknadsstatistik
Statistics Sweden, Balance of Payments and Financial Markets
Box 24300
SE-115 81 Stockholm
+46 8 506 940 00

Förfrågningar
Inquiries Lena Finn, +46 8 506 944 09
lena.finn@scb.se

Camilla Bergeling, +46 8 506 942 06
camilla.bergeling@scb.se

Fredrik Öhrström, +46 8 506 941 12
fredrik.ohrstrom@scb.se

Det är tillåtet att kopiera och på annat sätt mångfaldiga innehållet i denna publikation. Om du citerar, var god uppge källan på följande sätt:
Källa: SCB, *Betalningsbalansen. Fjärde kvartalet 2009.*

It is permitted to copy and reproduce the contents in this publication.
When quoting, please state the source as follows:
Source: Statistics Sweden, *Balance of Payments. Fourth quarter 2009.*

Omslag/Cover: Ateljén, SCB

URN:NBN:SE:SCB-2010-FM04BR1001_pdf (pdf)

Denna publikation är endast tillgänglig på www.scb.se.

This publication will only be published on www.scb.se.

Förord

Betalningsbalansen sammanställs och publiceras sedan september 2007 av Statistiska centralbyrån på uppdrag av Sveriges riksbank.

Betalningsbalansen är en sammanställning av Sveriges reala och finansiella transaktioner med omvärlden och delas in i bytesbalansen, kapitalbalansen och den finansiella balansen.

Denna rapport omfattar utfallet av fjärde kvartalet 2009.

Statistiska centralbyrån, mars 2010

Lars Melin

Christina Ekblom

Innehåll

Förord	3
Betalningsbalansen	7
Bytesbalans	8
Handelsbalans.....	9
Tjänstebalans.....	9
Faktorinkomster.....	10
Avkastning direkta investeringar	11
Avkastning portföljinvesteringar.....	12
Avkastning övriga investeringar	12
Finansiell balans	15
Direkta investeringar	15
Portföljinvesteringar	16
Finansiella derivat.....	17
Övriga investeringar	17
Valutareserv	18
Svenska tillgångar och skulder mot utlandet, netto.....	19
Vad är betalningsbalansen?.....	20
En härledning av betalningsbalansen	20
Sambandet med utlandsställningen	22

Betaldningsbalansen

Bytesbalansen för 2009 uppgick till 225,2 miljarder kronor vilket är en försvagning med 74,6 miljarder jämfört med 2008. Det är framförallt lägre kapitalavkastning som har bidragit till försvagningen.

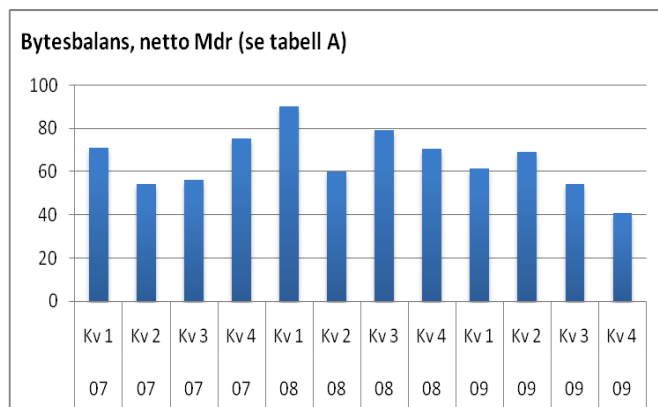
Handelsbalansen uppgick till 13,8 miljarder vilket nästan är en halvering från fjärde kvartalet 2008. Tjänstebalansen stärktes däremot något och uppgick till 31,1 miljarder kronor. Den totala handeln med varor och tjänster uppgick under 2009 till 209,2 miljarder kronor vilket kan jämföras med 2008 då den totala handeln uppgick till 232,2 miljarder kronor.

Posten resor, som föregående kvartal för första gången resulterade i ett nettoinflöde, gav under fjärde kvartalet ett nettoutflöde på 1,7 miljarder kronor. Utländska resenärers konsumtion vid resande i Sverige ökade med 9 procent jämfört med fjärde kvartalet 2008 medan svenskarnas konsumtion vid resande utomlands var nästintill oförändrad.

Den totala kapitalavkastningen resulterade i ett nettoinflöde på 10,7 miljarder kronor under kvartalet vilket var en försämring med 21,0 miljarder jämfört med fjärde kvartalet 2008. Avkastningen för 2009 uppgick till 55,9 miljarder kronor vilket var en halvering mot 2008 då avkastningen uppgick till 111,9 miljarder kronor. Den minskade avkastningen bidrog starkt till försvagningen i bytesbalansen för 2009.

Den finansiella balansen resulterade i ett nettoutflöde på 16,5 miljarder kronor. Direkta investeringar gav ett nettoutflöde på 44,0 miljarder kronor medan portföljinvesteringar gav ett nettoinflöde på 27,2 miljarder kronor. Helåret 2009 gav den finansiella balansen ett nettoutflöde på 315,6 miljarder kronor, vilket kan jämföras med 2008 då den finansiella balansen gav ett nettoinflöde på 139,1 miljarder kronor.

Bytesbalans

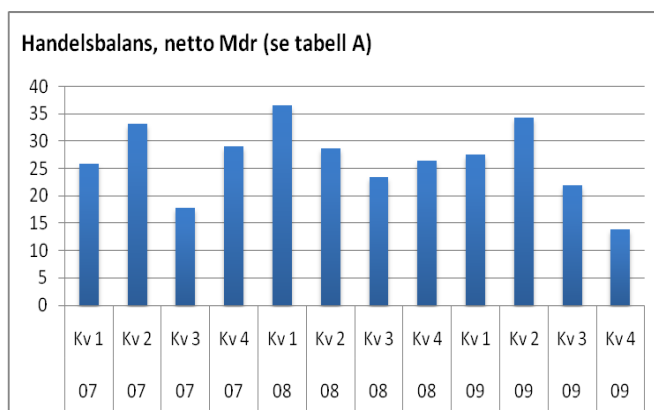
Överskottet i bytesbalansen uppgick under fjärde kvartalet till 40,8 miljarder kronor vilket är en försvagning från föregående kvartal med 13,2 miljarder. Även i jämförelse med fjärde kvartalet 2008 är det en försvagning med cirka 30 miljarder. Utrikeshandeln med tjänster förbättrades från föregående kvartal och motsvarande period föregående år och uppgick till 31,1 miljarder kronor. Däremot försvagades handelsbalansen vid samma jämförelser och uppgick under kvartalet till 13,8 miljarder kronor.

Kapitalavkastningen resulterade i ett nettoinflöde på 10,7 miljarder kronor vilket kan jämföras med ett nettoinflöde på 31,7 miljarder kronor fjärde kvartalet 2008.

Underskottet av de löpande transfereringarna fortsatte att öka under fjärde kvartalet och resulterade i ett nettoutflöde på 14,2 miljarder kronor.

Bytesbalansen för helåret 2009 resulterade i ett överskott på 225,2 miljarder kronor vilket är en försvagning med 74,6 miljarder från helåret 2008 då överskottet uppgick till 299,8 miljarder kronor. Merparten av försämringen beror på att faktorinkomsterna har mer än halverats, från 109,8 miljarder till 53,5 miljarder kronor. Framförallt handlar det om lägre avkastning på direkta investeringar i utlandet under 2009.

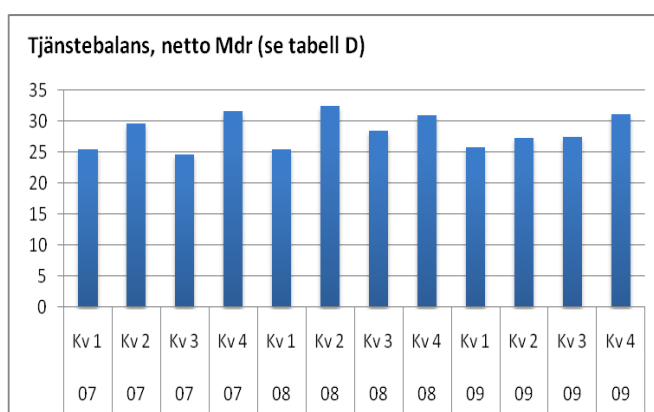
Handelsbalans

Handelsbalansen för fjärde kvartalet 2009 uppgick till 13,8 miljarder kronor vilket är en försvagning jämfört med motsvarande period 2008. Under årets sista kvartal har importen tilltagit mer än exporten vilket har resulterat i en vikande handelsbalans. Både importen och exporten av varor ökade i värde från föregående kvartal med 10 respektive 5 procent. I jämförelse med fjärde kvartalet 2008 har dock både importen och exporten sjunkit med 7 respektive 11 procent.

Sett på helåret 2009 exporterade Sverige varor för 1013,1 miljarder kronor vilket är 17 procent lägre än för 2008. Även importen sjönk med 17 procent och uppgick under året till 915,6 miljarder kronor.

Tjänstebalans

Tjänstebalansen för fjärde kvartalet 2009 resulterade i ett överskott på 31,1 miljarder kronor. Både exporten och importen ökade från föregående kvartal och uppgick till 122,1 respektive 91,0 miljarder kronor. I jämförelse med fjärde kvartalet 2008 är det dock en minskning då exporten uppmättes till 129,7 miljarder och importen till 98,9 miljarder kronor.

Transporttjänsterna resulterade i ett nettoinflöde på 5,9 miljarder kronor. Jämfört med fjärde kvartalet 2008 har både importen och exporten minskat

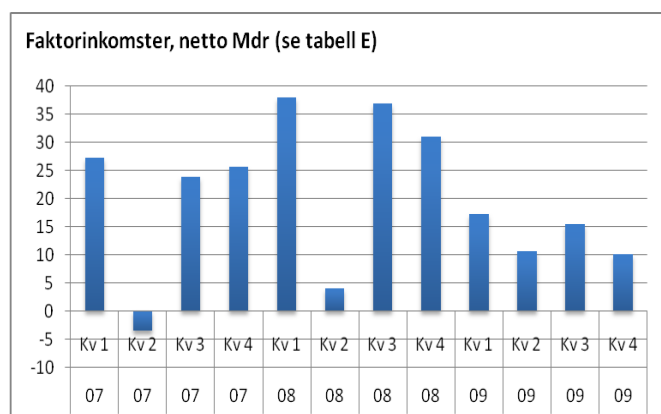
med 15 procent vardera. Liksom varuhandeln uppvisar transporttjänsterna för helåret lägre export och import jämfört med 2008.

Posten *resor* genererade återigen i ett nettoutflöde på 1,7 miljarder efter tredje kvartalets unika nettoinflöde. Eftersom det är kraftig säsongsvariation i posten görs jämförelsen bäst med motsvarande period föregående år. Exporten av resor, som består av utländska resenärers konsumtion vid resande i Sverige, ökade med 9 procent jämfört med fjärde kvartalet 2008. Även importen, dvs. svenskarnas utgifter vid resande utomlands, ökade något men dock endast marginellt.

Exporten för de *övriga tjänsteslagen* har efter ett svagt tredje kvartal återhämtat sig och uppgick till 80,6 miljarder kronor vilket är en ökning med 16 procent sedan föregående kvartal. Även importen har återhämtat sig och uppgick till 53,7 miljarder kronor vilket är en ökning med 11 procent. I jämförelse med fjärde kvartalet 2008 ligger däremot exporten och importen cirka 6 miljarder lägre vardera. Nettot för de övriga tjänsteslagen har ökat med 4,4 miljarder sedan föregående kvartal och det är framförallt delposterna *Övriga affärstjänster*, *Data- och informationstjänster* och *Licenser och Royalties* som bidrar till den positiva nettoutvecklingen.

Exporten för *övriga affärstjänster* har under fjärde kvartalet vänt upp efter nedgångar under året och ökade med 19 procent från föregående kvartal. Även importen stärktes och ökade med 16 procent. Årets sista kvartal brukar uppvisa stor positiv utveckling då det är en säsongsbetonad post. Sammantaget på helåret 2009 har ökningen av exporten varit större än importen där exportökningen i merchanting är en del av förklaringen.

Faktorinkomster

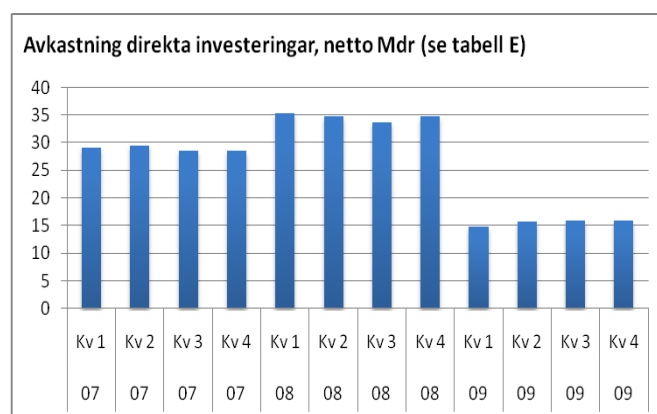
Faktorinkomster, som består av löner och avkastning på kapital, visade under fjärde kvartalet ett överskott på 10,0 miljarder kronor. I jämförelse med fjärde kvartalet 2008, då faktorinkomsterna uppgick till 31 miljarder kronor, är det en markant minskning i överskottet. Avkastningen på direkta investeringar resulterade under kvartalet i ett nettoinflöde på 16,0 miljarder medan avkastningen på portföljinvesteringar resulterade i ett nettoutflöde på 7,3 miljarder kronor. Liksom årets andra och tredje kvartal

resulterade avkastningen på övriga investeringar för fjärde kvartalet i ett nettoinflöde och uppgick till 2,1 miljarder kronor.

Faktorinkomsterna uppgick under 2009 till 53,5 miljarder vilket är mer än en halvering från 2008 då faktorinkomsterna uppgick till 109,8 miljarder kronor. Halveringen beror främst på den låga avkastningen på direkta investeringar som under 2009 uppgick till 62,2 miljarder. Under 2008 var avkastningen för direkta investeringar 138,4 miljarder kronor.

Posten *löner* genererade ett nettoutflöde på 0,7 miljarder vilket är i nivå med fjärde kvartalet 2008.

Avkastning direkta investeringar

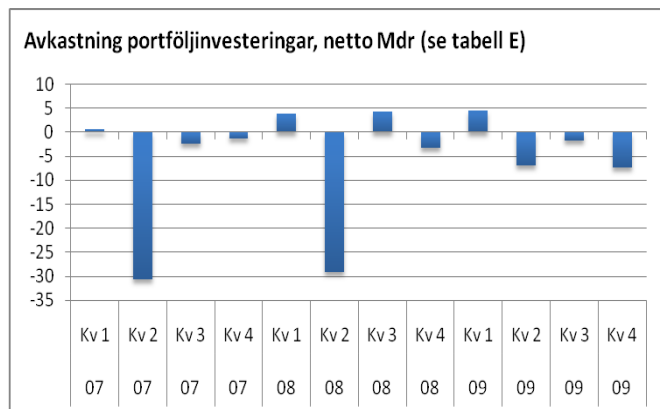
Avkastningen på direkta investeringar genererade ett nettoinflöde på 16,0 miljarder kronor under det fjärde kvartalet. Sett till helåret 2009 är kapitalavkastningen betydligt lägre än 2008. Den finansiella krisen har givit effekt på den reala ekonomin och därmed företagens vinster, vilket påverkar avkastningen för bolag inom direktinvesteringsförhållanden.

Avkastningen på direkta investeringar i utlandet uppgick till 48,8 miljarder kronor vilket kan jämföras med 71,0 miljarder fjärde kvartalet 2008.

Avkastningen på direkta investeringar i Sverige uppgick till 32,8 miljarder kronor, vilket var en minskning med 3,5 miljarder från fjärde kvartalet 2008.

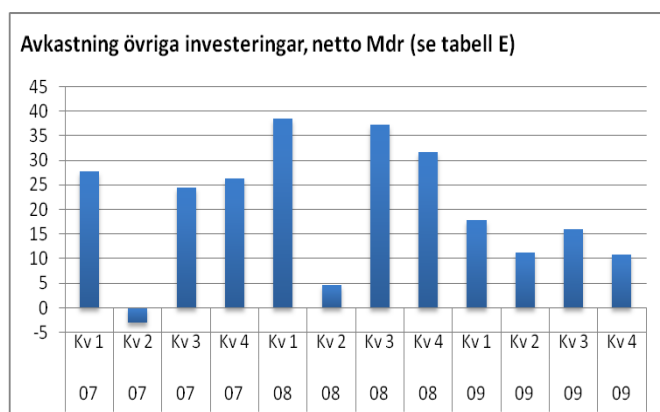
Under kvartalet genererade utdelningar inom direktinvesteringsförhållanden ett nettoinflöde på 8,2 miljarder kronor vilket är betydligt lägre än föregående års fjärde kvartal då utdelningarna genererade nettoinflöden på 53,2 miljarder kronor.

Avkastning portföljinvesteringar

Avkastning på portföljinvesteringar gav ett nettoutflöde på 7,3 miljarder kronor under det fjärde kvartalet. Utdelningar på aktier och fondinnehav gav ett nettoinflöde på 7,1 miljarder kronor. Avkastningen på räntebärande värdepapper gav ett nettoutflöde på 14,3 miljarder kronor. Avkastningen på portföljinvesteringar gav för 2009 ett nettoutflöde på 11,5 miljarder kronor vilket kan jämföras med ett nettoutflöde på 24,2 miljarder kronor 2008. Det minskade nettoutflödet beror främst på lägre aktieutdelningar på utländska portföljinvesteringar i Sverige.

Avkastning övriga investeringar

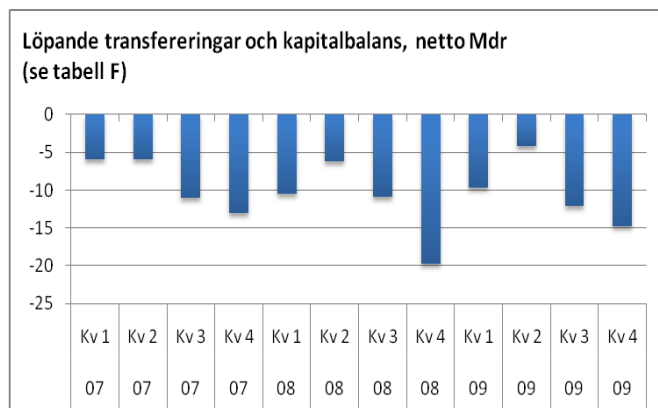
Avkastning på övriga investeringar gav ett nettoinflöde på 2,1 miljarder kronor under fjärde kvartalet, vilket kan jämföras med ett nettoinflöde på 0,2 miljarder kronor under motsvarande period 2008. Avkastningen på övriga investeringar i utlandet uppgick till 10,2 miljarder och avkastningen i Sverige uppgick till 8,1 miljarder kronor.

Avkastningen på övriga investeringar har vänt från ett nettoutflöde på 2,2 miljarder för 2008 till ett nettoinflöde på 5,1 miljarder för 2009.

Avkastningen har minskat rejält både på svenska investeringar i utlandet och utländska investeringar i Sverige.

Avkastning på övriga investeringar består av avkastning på lån och depositioner m.m. De största bidragen till posten är avkastning på sådana tillgångar respektive skulder som banker i Sverige har gentemot motparter i utlandet.

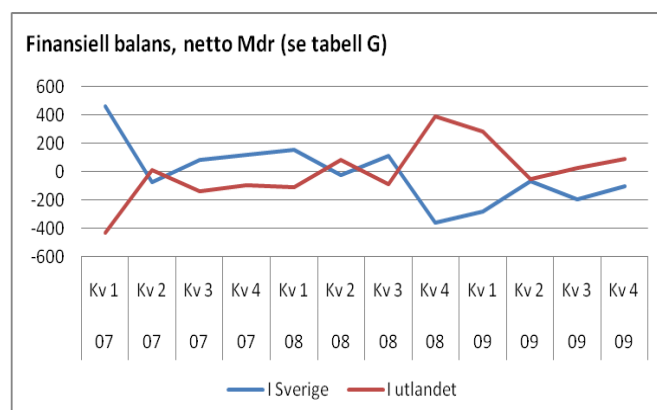
Löpande transfereringar och kapitalbalans

Underskottet av de löpande transfereringar och kapitalbalans uppgick till 14,7 miljarder kronor. I jämförelse med fjärde kvartalet föregående år har underskottet minskat med 5,0 miljarder kronor. Under 2009 resulterade de löpande transfereringarna och kapitalbalansen i ett underskott på 40,6 miljarder kronor. Under 2008 var motsvarande underskott 47,3 miljarder. Det minskade underskottet beror främst på minskade nettoutflöden av EU-transfereringarna.

Posten övrigt, d.v.s. alla övriga transfereringar som inte har anknytning till EU eller U-bistånd, resulterade i ett nettoutflöde på 4,4 miljarder kronor vilket är ett oförändrat utflöde.

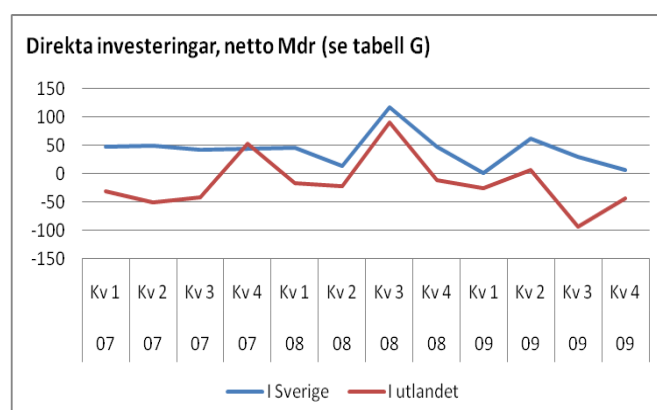
Finansiell balans

Liksom årets andra och tredje kvartal uppvisade den finansiella balansen även för det fjärde kvartalet ett nettoutflöde. Nettoutflödet för fjärde kvartalet uppgick till 16,5 miljarder kronor. Direkta investeringar stod för det största flödet med ett nettoutflöde på 44,0 miljarder kronor. Även valutaservisen visade ett nettoutflöde under kvartalet på 5,3 miljarder kronor. Portföljinvesteringar, finansiella derivat och övriga investeringar genererade nettoinflöden. Portföljinvesteringar stod för ett nettoinflöde på 27,2 miljarder medan finansiella derivat och övriga investeringar uppvisade mindre nettoinflöden.

Helåret 2009 gav den finansiella balansen ett nettoutflöde på 315,6 miljarder kronor, vilket kan jämföras med 2008 då ett nettoinflöde på 139,1 miljarder kronor uppmättes.

Direkta investeringar

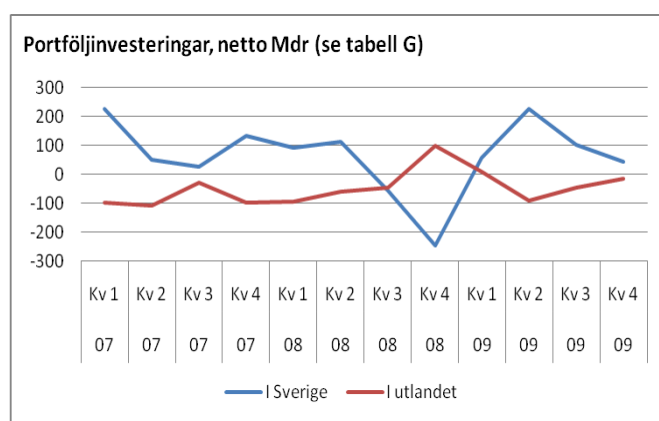

Direkta investeringar gav ett nettoutflöde på 44,0 miljarder kronor under fjärde kvartalet 2009. Det ekonomiska läget har påverkat direkta investeringar vilket bl.a. avspeglas i minskade bruttoflöden på helåret 2009 jämfört med 2008.

Svenska direktinvesteringar i utlandet gav ett nettoutflöde på 49,7 miljarder kronor där samtliga delposter genererade nettoutflöden. Helåret 2009 gav direkta investeringar i utlandet ett nettoutflöde på 255,0 miljarder jämfört med ett nettoutflöde på 183,3 miljarder för 2008.

Utländska direktinvesteringar i Sverige gav ett nettoinflöde på 5,6 miljarder kronor under fjärde kvartalet. Under 2009 gav utländska direktinvesteringar i Sverige ett nettoinflöde på 96,4 miljarder jämfört med ett nettoinflöde på 222,1 miljarder under helåret 2008.

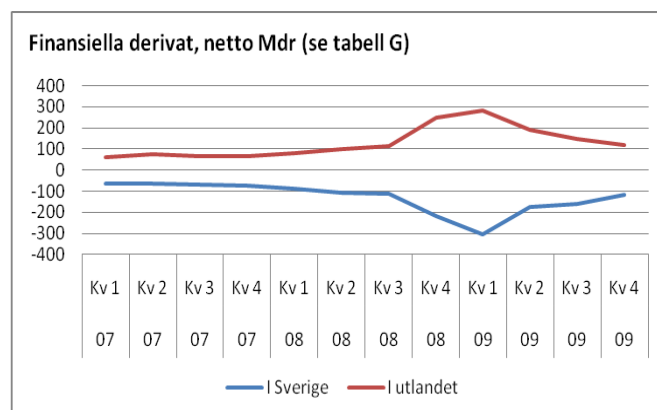
Portföljinvesteringar

Portföljinvesteringar gav under fjärde kvartalet 2009 ett nettoinflöde på 27,2 miljarder kronor. Detta kan jämföras med ett nettoutflöde på 147,0 miljarder kronor under samma kvartal 2008. Portföljinvesteringar gav ett nettoinflöde på 286,3 miljarder kronor under helåret 2009 jämfört med ett nettoutflöde på 197,1 miljarder kronor under 2008.

Svenska portföljinvesteringar i utlandet gav under kvartalet ett utflöde på 15,3 miljarder kronor. Detta beror främst på investeringar i utländska aktier. Utländska portföljinvesteringar i Sverige gav upphov till ett inflöde på 42,5 miljarder kronor för fjärde kvartalet vilket till största del berodde på inflöden i räntebärande värdepapper. Utländska portföljinvesteringar i Sverige uppvisade stora nettoflöden under helåret 2009. Under 2009 placerade utländska investerare 417,8 miljarder kronor i svenska räntebärande värdepapper. Detta kan jämföras med helåret 2008 då svenska investerare placerade 88,4 miljarder kronor i utländska räntebärande värdepapper.

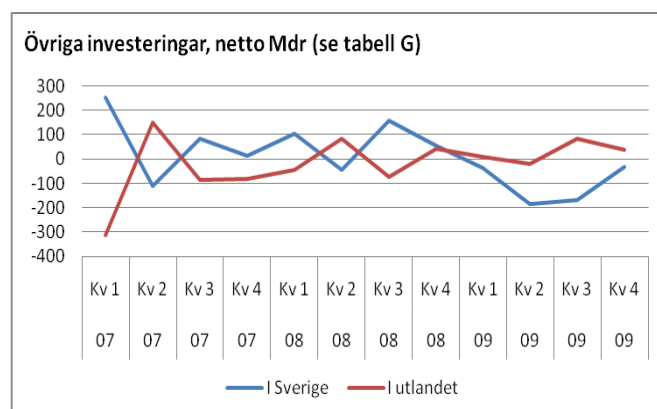
Finansiella derivat

Under fjärde kvartalet gav transaktioner i finansiella derivat ett nettoinflöde på 2,0 miljarder kronor vilket kan jämföras med ett nettoutflöde på 16,9 miljarder kronor för föregående kvartal. Totalt gav finansiella derivat ett nettoutflöde på 16,6 miljarder kronor på helåret 2009. Motsvarande siffra för helåret 2008 var ett nettoinflöde på 16,1 miljarder kronor.

Flöden från finansiella derivat uppkommer genom realiserade värden från förfallna kontrakt, samt genom olika typer av premiebetalningar. De finansiella instrument som utgör derivat är främst optioner, terminer och swappar. De största handelsvolymerna avser olika typer av valutaderivat.

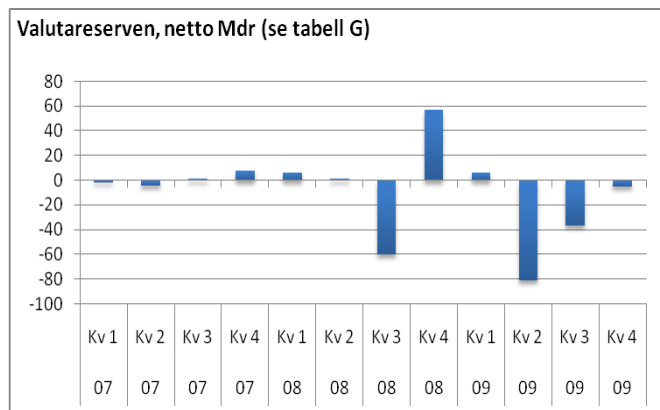
Övriga investeringar

Övriga investeringar gav ett nettoinflöde på 3,6 miljarder kronor under fjärde kvartalet 2009. Detta kan jämföras med samma period 2008 då övriga investeringar gav ett nettoinflöde på 99,0 miljarder kronor. Svenska investeringar i utlandet gav upphov till ett nettoinflöde på 35,7 miljarder under kvartalet medan utländska investeringar i Sverige gav upphov till ett nettoutflöde på 32,1 miljarder kronor för samma period. Flödena förklaras främst av bankernas upplåning i utlandet.

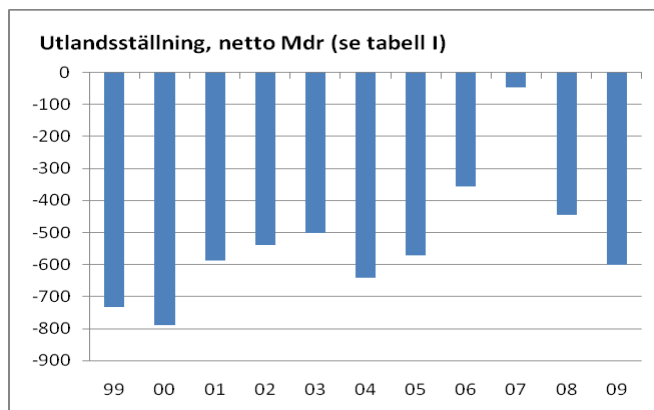
Helåret 2009 uppvisade övriga investeringar ett nettoutflöde på 310,6 miljarder kronor jämfört med ett nettoinflöde på 277,6 miljarder för helåret 2008. Detta förklaras av stor upplåning från utlandet under 2008 medan skulderna minskat under 2009.

Valutareserv

Valutareserven gav ett nettoutflöde på 5,3 miljarder kronor under fjärde kvartalet 2009. Detta var ett betydligt mindre nettoutflöde jämfört med årets andra och tredje kvartal. Valutareserven återgick till lägre nettoflöden efter några kvartal som präglats av Riksbankens agerande under den finansiella krisen.

Svenska tillgångar och skulder mot utlandet, netto

Den svenska nettoskulden mot utlandet ökade under 2009 med 157 miljarder kronor och uppgick till 601 miljarder kronor enligt preliminära siffror.

Nettotillgången i form av direkta investeringar har uppskattats till 435 miljarder kronor, vilket är en ökning jämfört med 2008.

Värdet på tillgångar och skulder mot utlandet i derivatinstrument fortsätter att minska från 2008 men ligger fortsatt på en relativt hög nivå. Vid årsskiftet uppgick ställningsvärdet för tillgångar i derivatkontrakt, d.v.s. kontrakt med positiva marknadsvärden, till 404 miljarder kronor. Motsvarande ställningsvärde för skulder, d.v.s. kontrakt med negativa marknadsvärden, uppgick till 348 miljarder kronor. Detta ger upphov till en nettotillgång på 56 miljarder kronor.

Nettoskulden för portföljinvesteringar ökade kraftigt under 2009 och uppgick vid årets slut till 1232 miljarder kronor. Ökningen beror till största delen på ett inflöde från utlandet i svenska räntebärande värdepapper. Nettoskulden för övriga investeringar uppgick vid slutet av 2009 till 198 miljarder kronor, en minskning jämfört med en nettoskuld på 528 miljarder år 2008. Efter Riksbankens beslut att förstärka valutareserven har den ökat med 105 miljarder kronor under 2009 och visade vid slutet av året ett ställningsvärde på 338 miljarder kronor.

Den officiella sammanställningen av Sveriges utlandsställning redovisas till marknadsvärde utom direkta investeringar, som anges med bokfört värde. Som komplettering publiceras också en sammanställning av utlandsställningen där ett marknadsvärde för direkta investeringar har beräknats. Enligt denna sammanställning hade Sverige en nettoskuld på utlandet 2009 på 121 miljarder kronor.

Vad är betaldningsbalansen?

Betaldningsbalansen produceras och sammanställs sedan september 2007 av Statistiska centralbyrån på uppdrag av Sveriges riksbank.

I en sluten ekonomi bestäms nivån på investeringarna av det samlade sparandet i ekonomin. Detta innebär att om sparandet av någon anledning minskar blir följden att även investeringarna minskar. I en öppen ekonomi är sambandet mellan sparande och investeringar inte lika tydligt eftersom globala finansiella marknader gör att internationellt kapital enkelt kan flöda mellan länder. Betaldningsbalansen innehåller information om dessa flöden. Det är helt enkelt en sammanställning av ett lands reala och finansiella transaktioner med omvärlden.

Betaldningsbalansen kan delas in i:

- Bytesbalansen, som visar handel i varor och tjänster, löner, avkastning på finansiella tillgångar och skulder, samt löpande transfereringar såsom t.ex. EU-bidrag och avgifter.
- Kapitalbalansen, som dels omfattar EU-bidrag och U-bistånd för reala investeringar och dels köp och försäljning av rättigheter, såsom t.ex. patent.
- Den finansiella balansen, som delas in i direkta investeringar, portföljinvesteringar, finansiella derivat, övriga investeringar och valutareserven. Den finansiella balansen visar förändringar i finansiella tillgångar och skulder gentemot omvärlden.

En härledning av betaldningsbalansen

Ett lands bruttonationalprodukt, BNP_t , är det samlade värdet på de varor och tjänster som produceras i landet under ett visst år t . Produktionen används till att tillfredsställa antingen den inhemska efterfrågan i form av hushållens konsumtion, C_t , privata investeringar, I_t , och offentliga utgifter, G_t , eller till att levereras utomlands i form av export av varor och tjänster, X_t . Den inhemska efterfrågan kan även tillgodoses av import av varor och tjänster, M_t . Den s.k. nationella inkomstidentiteten visar att ett lands produktion under ett enskilt år är lika med summan av den inhemska efterfrågan ($C_t + I_t + G_t$) och nettoförsäljningen av varor och tjänster till övriga världen ($X_t - M_t$):

$$BNP_t = C_t + I_t + G_t + X_t - M_t.^1 \quad (1)$$

Genom att addera de s.k. nettofaktorinkomsterna, F_t , d.v.s. svenska faktorinkomster intjänade utomlands (svenska löntagares ersättning utomlands samt avkastningen på svenskt kapital utomlands) minus utländska faktorinkomster intjänade i Sverige (utländska löntagares ersättning i Sverige

¹ Denna relation kallas för en identitet eftersom den definitionsmässigt måste vara uppfylld i varje enskild tidsperiod.

samt avkastningen på utländskt kapital i Sverige) kan (1) skrivas om i termer av den s.k. bruttonationalinkomsten, BNI_t :²

$$BNI_t = C_t + I_t + G_t + X_t - M_t + F_t. \quad (2)$$

En omskrivning av (2) ger:

$$BNI_t - C_t - G_t = S_t = I_t + X_t - M_t + F_t, \quad (3)$$

där S_t avser det samlade nationella sparandet i ekonomin. Det nationella sparandet utgörs av den konsoliderade offentliga sektorns sparande, $T_t - G_t$, där T_t är skatteintäkter, och hushållens sparande, $BNI_t - T_t - C_t$.³

Enligt (3) gäller:

$$S_t - I_t = X_t - M_t + F_t. \quad (4)$$

Differensen mellan S_t och I_t kallas ofta för nettoinvesteringarna gentemot utlandet och differensen mellan X_t och M_t kallas för handelsbalansen.

$X_t - M_t + F_t$ är bytesbalansen. Ekvation (4) visar därmed att det finns ett enkelt samband mellan nettoinvesteringarna och handelsbalansen. För en given nettofaktorinkomst kommer alltid förändringar i differensen mellan S_t och I_t att följas av motsvarande förändringar i differensen mellan X_t och M_t . Ekvation (4) visar också att det inte går att på kort sikt reducera ett underskott i handelsbalansen utan att samtidigt öka det nationella sparandet eller minska de inhemska investeringarna.⁴ Det är även intressant att notera att ekvation (4) innebär att om hushållens sparande är lika stort som de inhemska investeringarna, kommer den offentliga sektorns sparande utvecklas ungefär som nettoexporten över tiden.⁵

På samma sätt som det nationella sparandet kan delas upp i den konsoliderade offentliga sektorns sparande och hushållens sparande kan de inhemska investeringarna delas upp i den offentliga sektorns investeringar och privata investeringar. Denna uppdelning ger vid handen att om den offentliga sektorns investeringar överstiger denna sektors sparande, och om detta inte fullt ut motverkas av ett sparandeöverskott i den privata sektorn, måste detta per definition motsvaras av ett underskott i bytesbalansen. Ett växande underskott i bytesbalansen kan därigenom vara ett tecken bland andra på att statens utgifter är högre än inkomsterna.

Genom att kombinera den nationella inkomstidentiteten (1) med den nationella budgetrestriktionen kan betalningsbalansen härledas. Enligt budgetrestriktionen är landets samlade utgifter i varje tidsperiod begränsade av inkomsten i samma period och landets möjligheter att låna:

² Dessa faktorinkomster kallas numera ofta för primära inkomster. Nettofaktorinkomsterna består av löner, kapitalavkastning och löpande transfereringar.

³ Detta innebär alltså att det nationella sparandet är identiskt med summan av den offentliga sektorns sparande och hushållens sparande.

⁴ Nettofaktorinkomsterna antas vara konstanta på kort sikt.

⁵ Denna relation innebär i själva verket att den offentliga sektorns budgetbalans under vissa tidsperioder kommer att samvariera med handelsbalansen.

$$BNP_t + r_t A_t = C_t + I_t + G_t + (A_{t+1} - A_t). \quad (6)$$

där A_t är nettotillgångarna gentemot utlandet i period t och $r_t A_t$ är räntekostnaden på dessa tillgångar. Nettotillgångarna består i sin tur av kapitalbalansen och den finansiella balansen. Från (1) och (6) erhålles enkelt betalningsbalansen:

$$X_t - M_t + F_t = -(A_t - A_{t+1}). \quad (7)$$

Vänsterledet i betalningsbalansen (7) är, som tidigare har nämnts, bytesbalansen som består av summan av handelsbalansen och nettofaktorinkomsterna. Termen $(A_t - A_{t+1})$ i högerledet visar hur nettotillgångarna gentemot utlandet förändras över tiden. Notera att om svenskar nettoköper utländska tillgångar så uppvisar kapitalbalansen och den finansiella balansen ett nettounderskott, d.v.s. $A_t - A_{t+1} < 0$. Ekvation (7) innebär således att summan av bytesbalansen, kapitalbalansen och den finansiella balansen alltid är identiskt lika med noll.⁶

Sambandet med utlandsställningen

Eftersom den finansiella balansen mäter nettoutlåningen gentemot omvärlden kommer en förändring i bytesbalansens saldo – per definition – alltid att motsvaras av en likartad förändring i nettoanspråken gentemot omvärlden. Ett bytesbalansöverskott motsvaras således av en ökning av nettofordringarna – privata eller offentliga – gentemot omvärlden. Överskottet kan även återspeglas i en ökning av valutareserven eftersom valuta-reservtransaktionerna ingår i den finansiella balansen. Ett underskott i bytesbalansen innebär istället att nettoförvärven från omvärlden måste betalas antingen genom avveckling av utländska tillgångar eller genom en ökning av skulderna till utlandet.

Detta innebär att om t.ex. Sverige köper mer tillgångar utomlands än vad som säljs till utlandet (detta är detsamma som att säga att nettot av den finansiella balansen är mindre än noll) måste Sverige samtidigt sälja mer varor och tjänster till utlandet än vad som köps från utlandet. De samlade betalningarna ut ur ett land måste helt enkelt motsvara det samlade betalningsinflödet.

Utlandsställningen visar ett lands totala nettoskuldsättning och redovisas i form av stockuppgifter över samtliga inhemska sektorer tillgångar och skulder gentemot omvärlden. Nettot av tillgångarna och skulderna är således ett mått på ett lands förmögenhet gentemot omvärlden. Stockuppgifterna redovisas till marknadsvärde och delas precis som den finansiella balansen in i direkta investeringar, portföljinvesteringar, finansiella derivat, övrigt kapital och valutareserven.⁷

Sambandet mellan utlandsställningen och de transaktioner som ingår i betalningsbalansen illustreras i figuren nedan. Förändringar i nettoställningen gentemot omvärlden beror både på genomförda transaktioner som

⁶ Eftersom en rad olika källor används för att mäta posterna i betalningsbalansen uppstår såväl mätfel som periodiseringsfel och därför ingår också en residual i form av en restpost.

⁷ I vissa fall används det bokförda värdet istället för marknadsvärdet p.g.a. att underlaget för beräkning av marknadsvärdet är otillräckligt.

registreras i den finansiella balansen och på förändringar i växelkurser och tillgångspriser. Dessutom kan stockarna påverkas av t.ex. nedskrivningar av fordringar (ett exempel på övriga korrigeringar i figuren). Om bytesbalansen under en längre period uppvisar under- eller överskott medför detta en uppbyggnad av antingen en nettoskuld eller en nettotillgång.

	Förändringar av utlandsställningen beroende på				
Ingående balans	Transaktioner	Prisförändringar	Valutakursförändringar	Övriga korrigeringar	Utgående balans

